

ገግፍ

National centre for multicultural education

ኣብ ብዙሕ-
ቋንቋዊ ስድራቤት
ዘለዉ ቆልዑት

ጥራዝ ኣበሬታ

Tigrinja

መቼድም

እዚ ጥራዝ ሓበሬታ እዚ፡ ነቲ ወለዲ ብዛዕባ ናይ ደቆም ብዙሕ ቋንቋዊ ምዕባሌ፡ ዝበዝሖ ጊዜ ዘልዕልዎ 10 ሕቶታት ዚሓዘ እዩ። እዚ ጥራዝ እዚ ብተወሳኺ፡ ንኣብ መውዓሊ ሕጻናት፣ ቤት ትምህርትን ማእከል ጥዕናን ዝግዩ ሰራሕተኛታታት ክጠቅም ዚኸእልን፣ ብዛዕባ ምዕባሌ ብዙሕ ቋንቋዊነት ናይ ደቆም፡ ምስ ወለዲ ኣብ ዚግበር ዘተ ኣብ ጥቕሚ ኪውዕል ይኸእል።

እቲ ኣብ "ክልተ ወይ ዝያዳ ቋንቋ -ምክሪ ንብዙሕ ቋንቋዊያን ስድራቤታት (Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer), (<http://modersmal.skolverket.se/>)" ዝብል፡ ቦቲ ኣብ ሪንኬቢ (Rinkeby) ዝርከብ ትካል ምርምር ቋንቋታት ዝተዳለወ ናይ ስውዲን ጥራዝ ዝርከብ ሓሳባት፡ ቀንዲ መጠገሲ ሓሳባት ናይዚ ጥራዝ እዚ እዩ። ብማእከል ምርመር ቋንቋ ዝተሰናደወ ክኸውን ክሎ፡ ተምሃይኹ ዝቐረበ እዩ። እዚ ጥራዝ እዚ ተግባራውን፡ ንኹ ነታት ኣብ ቤት ትምህርትን መውዓሊ ሕጻናትን ኖርወይ ዝርከቡ ቦዓል ብዙሕ ቋንቋ ዝኾኑ ቆልዑት ዝበቅዕ እዩ።

ብዛዕባ ብዙሕ ቋንቋዊነት
መብዛሕቲኡ ማሕበረሰብ ዓለምና ብዙሕ ቋንቋዊ እዩ። ምምላኽ ብዙሕ ቋንቋታት፡ ንንፍሲወከፍ ውልቀሰብን ነቲ ዝነብረሉ ማሕበረሰብን ዓቢ ዋጋ ዘለዎ ብቐዓት እዩ። ቋንቋ፡ ምስ መንነት፣ ማሕበራውነትን ባህላዊ መግለጺታትን ኣዝዩ ዝተሓሳሰርን፣ ኣብ ሂወት ንኣሹቱን ዓቢይትን ኣገዳሲነት ዘለዎን እዩ።

ብዙሓት ክልተ ወይ ካብኡ ንላዕሊ ቋንቋ ዘለዎም ስድራቤታት ዓቢ ቦታ ዚህብዎ ብዙሕ ቋንቋዊነት፡ ብዙሕ ኣወንታዊ ጎንታት ኣለዎ። መውዓሊ ሕጻናት፣ ቤት ትምህርትን ማሕበረሰብ ብዓቢ ኡን፡ ንብዙሕ ቋንቋዊነት ኣወንታዊ ዝኾነ ድርኻት ምስ ዚህልዎም፡ ምዕባሌ ብዙሕ ቋንቋዊነት ቆልዑት ይድልድል።

ብዙሕ ቋንቋዊያን ስድራቤታት ዝተፈላለዩ እዮም ስድራቤታት ብተፈላለዩ መገዲ ድርብልሳናውያን ወይ ብዙሕ ቋንቋዊያን ክኾኑ ይኸእሉ።

- ሓደ ካብ ወለዲ ወይ ክልቲኦም ወለዲ ካብ ቋንቋ ኖርወጂያን ዝተፈለዩ ካልእ ቋንቋ ምስ ዚህልዎም።
- ወለዲ ክልተ ዝተፈላለዩ ቋንቋ ኣደ ይህልዎም እሞ፡ እቲ ውላድ ካብ መጀመርያ ኣትሒዞ ክልተ ወይ ካብኡ ንላዕሊ ቋንቋ እናሰ ምዕ ምስ ዚዓቢ።
- ሓደ ካብ ወለዲ ወይ ክልቲኦም ወለዲ ኣብ ገዛን ቤት ትምህርትን ዝተፈላለዩ ቋንቋ ኣብ ዚዛረቡሉ፡ ብዙሕ ቋንቋ ኣብ ዘለዎ ሃገር ምስ ዝዓብዩ።

ብዙሓት ስድራቤታት፡ ብጀካ ወለዲን ውሉዳትን፡ ኣብ ብዙሕ ቋንቋዊነት ቀልዑት ዓቢ ተራ ዘለዎም ካልኣት ናይ ቀረባ ኣዝማድ ዚሓዙ እዮም።

1 ሓደ ቆልዓ ኣብ ሓደ እዋን ብዙሓት ቋንቋ ታት ክምሃር ይኸእል ዶ?

ሓደ ቆልዓ ኣብ ሓደ እዋን ብዙሓት ቋንቋታት ክምሃር ይኸእል እዩ። ኣብ ዝዓበዩ ክፋል ዓለምና፣ ቆልዑት ጌና ብሕጻንነቶም ብዙሓት ቋንቋ ይምሃሩ እዮም። ሓደ ቆልዓ ብዘዕግብ ደረጃ ብዙሓት ቋንቋ ክማዕብል መታን፣ ወለዲ፣ መውዓሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን ብንጥፈት ክሕግዙ የድሊ። ምትብባዕን ሓገዝን ኣብ ከባቢ ናይቲ ቆልዓ ዘለዉ ዓበይቲ ሰባት፣ ንብዙሓት ቋንቋዊነት ናይቲ ቆልዓ ኣገዳሰነት ኣለዎ።

ብጀካ ኖርወጂኛ ካልእ ቋንቋ ዘለዎም ስድራቤታት፣ ምስ ኣብ ካልእ ሃገር ዝነብሩ የዕሩኸን ኣዝማድን ርክብ ብምግባር ንቋንቋ ኣደታቶም ክዕቅቡ ይኸእሉ። ኣብ ከምዚ ዚኣመሰሉ ስድራቤታት ዚዓብዩ ቆልዑት፣ ንቋንቋ ወለዶም ጽቡቕ ጌሮም ምስ ዝመልኩ፣ ኣብቲ ናይ ወለዶም ውርሻ ባህሊ፣ ክፍሊ ይህልዎም። እዚ ድማ ንመነነትን እንታዋይነትን ናይቲ ቆልዓ የደልድል።

2 ወለዲ ኣብ ገዛ ቋንቋ ኣደ ዚዛረቡ እንተኾ ይኖ፣ ቆልዑት ኖርወጂኛ ክምሃሩ ይኸእሉ ድዮም?

ቆልዑት ጽቡቕ ምዕባሊ ቋንቋ ኣደ እንተድኣ ኣለዉዎም ኸይኑ ካልእ ቋንቋ ክምሃሩ ዝበለጸ ኩነታት ይፈጥረሎም። ቋንቋ ኣደን እቲ ኻልኣይ ቋንቋን ብምትሕግጋዝ ክዓዩ ይኸእሉ። ንኣብነት ሓደ ቆልዓ ከም ጥሚት ዝኣመሰለ ኣምር ብቋንቋ ኣዲኡ ብትግርኛ እንተ ተማሂሩ፣ ነቲ ብቋንቋ ኖርወጂኛ (sult) ዝብል ኣምር ዚውክል ቃል ብቐሊሉ ክምሃር ይኸእል።

ኩላቶም ወለዲ ውሉዳቶም ኣብ ቤት ትምህርቲ ክዕዉቲ ይምነዩ እዮም። ብኸምዚ ድማ ብዙሓት ወለዲ ደቆም ብኣግኡ ቋንቋ ኖርወጂኛ ክምሃሩ ይደልዩ። እዚ ማለት ግን ወለዲ ምስቲ ውላዶም ኣብ ዚዛረቡሉ እዋን፣ ብቋንቋ ኣደ ጌርካ ምዝራብ ደው ከብሉ ኣለዎም ማለት ኣይኮነን። ወለዲ፣ እቶም ቆልዑት ኣብቲ ምስ ቋንቋ ኖርወጂኛ ኣብ ዝራኸቡሉ ዓውዲ ብቐሊሉ ክኣትዉ፣ ክሕግ ዙዎም ይኸእሉ። ከምቲ ልሙድ ዝኾነ፣ ብመገዲ መውዓሊ ሕጻናትን፣ ኣብ ቀረባ ዘለዉ ሰባትን፣ ወይ ኸኣ ብመገዲ የዕሩኸ ወለዲን መቐርባንን ኣቢልካ ነዚ ምግባር ይክኣል እዩ።

3 ወለዲ ዝተፈላለዩ ቋንቋ ኣደ ምስ ዚህልዎም በዮናይ ቋንቋ ኣቢሎም ምስ ውላዶም ክዛራረቡ ይኸእሉ?

ኣብ ኣደን ኣቦን ዝተፈላለዩ ቋንቋ ዚዛረቡሉ ገዛ፡ ነፍስ ወከፍ ወላዲ ቡቲ ናቱ ቋንቋ ኣቢሎ ምስ ውላዱ እንተተዛረቡ ዝበለጸ እዩ። ኣባላት ስድራቤት ብሓባር ምስ ዚእከቡ፡ ሓደ ካብ ናይ ወለዲ ቋንቋ ኣደ፣ ኖርወጂኛ ወይ እውን ካልእ ናይ ሓባር መረዳድኢ ቋንቋ፡ ኮታስ ክትጥቀም ባህርያዊ ዝኾነ ቋንቋ ክጥቀሙ ይኸእሉ። እቲ ኣገዳሲ ዝኾነ፡ ወለዲ ቡቲ ኣዝዮም ዚመልኹዎ ቋንቋ ኣቢሎም ምስ ውላዳቶም ክራዳድኡ ምክኣሎም እዩ። ሓደ ካብ ወለዲ ተዛራባይ ቋንቋ ኖርወጂኛ ኮይኑ እቲ ካልእ ወላዲ ካልእ ቋንቋ ኣደ ምስ ዚህልዎ፡ ነፍስ ወከፍ ወላዲ ብቋንቋ ኣዲኡ ኣቢሎ ምስቲ ውላዱ ተተዛሪቡ ነቲ ቆልዓ ዚበለጸ እዩ። ኣብ ከምዚ ዝኣመሰሉ ስድራቤታት፡ መብዛሕትኦ ጊዜ ቋንቋ ኖርወጂኛ ዓብላላ ክኸውን ምርኣይ ልሙድ እዩ። ወለዲ ውላዶም ብዙሕ ቋንቋዊ ክኸውን ድሌት ተለይዎም፡ እቲ ቆልዓ ንኸልቲኦ ቋንቋ ከማዕበል መታን፡ ሓገዝ ምሃብ ኣገዳሲ እዩ።

4 እቲ ቆልዓ ቋንቋታት ክሓዎውስ ተጀሚሩ ነኺ?

ብዙሕ ቋንቋዊ ዝኾነ ቆልዓ ሓደ ሙሉእ ሓሳብ ክዛረብ ኸሎ ቃላት ናይ ተፈላለዩ ቋንቋታት ክሓዎውስ ምርኣይ ልሙድ እዩ። ናይዚ ምክንያት ኸኣ፡ እቲ ቆልዓ ጌና ንቋንቋታት ፈላሊኻ ምርኣይ ዘይተማህረ ይኸውን። ወይ ኸኣ እቲ ቆልዓ ኣገዳሲ ኮይኑ ምስ ዚረኽቦ፡ ቃላት ካብ ካልእ ቋንቋ "ይልቃሕ" ይህሉ ይኸውን። ብኸምዚ ድማ እቲ ቆልዓ ነቲ ዘለዎ ዝልዓለ ክእለት ቋንቋ ኣብ ጥቕሚ የውዕል።

ቆልዑት ምስ ካልኣት ድርብልሳናውያን ሰባት ኣብ ዚዛረቡሉ እዋናት፡ ቋንቋታት ክሓዎውሱ ምርኣይ ልሙድ እዩ። ሓደኸቲ ስምዒታት ከጉልሑ፣ ወይ ውን ምስ ካልኣት ተመሳሳሊ ቋንቋ ዚዛረቡ ሰባት ማሕበራውንት ክፈጥሩ መታን፡ ነቲ ዝኸእሉዎ ቋንቋታት እናለዎዎቡ ዝዛረቡሉ ኩነታት ይጥቀሙሉ። ብዙሓት ሓደ ቋንቋዊ ሰባት፡ ከምዚ ንዝኣመሰሉ ምልውዋጥ ቋንቋ ኣይርድእዎን ወይ ኣይቕበሉዎን። ምርምራት ከምዘርእይዎ፡ ኣብ ሞንጎ ቋንቋታት ብጽቡቕ መገዲ ምልውዋጥ ክትገብር፡ ዓቢ ቋንቋዊ ንቑሓ ነት ከምዘድለን፣ ምልውዋጥ ቋንቋታት ኣብ ድርብልሳናዊ ዝርርባት ባህርያዊን ተግባራዊን ከምዝኾነ ይሕብሩ።

ንተፈላለዩ ቋንቋታት ኣብ ተፈላለዩ ኢጋጣሚታት ስለንጥቀመ ሎም፡ እቶም ብዙሕ ቋንቋዊ ዝኾኑ ቆልዑት ንገለ ኩነታት ወይ ኢጋጣሚታት፡ ካብቲ ሓደ ቋንቋ ንላዕሊ ቡቲ ካልእ ቋንቋ ኣቢሎም ክመልኹ ምርኣይ ዝውቅ እዩ። ንኣብነት ሓደ ቆልዓ ንሓደ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ዚጋጠመ ነገር ብቋንቋ ኖርወጂኛ ጌሩ ክነግር ከሎ፣ ነቲ ኣብ ገዛን ምስ ስድራቤቱን ንዝምልከት ነገር ክዛረብ ከሎ ቋንቋ ኣዲኡ ምጥቃም ዚበለጸ ኮይኑ ክረኽቦ ይኸእል። እቲ ቆልዓ ንቋንቋ ኣዲኡ ምስ ዓበይቲ ኣዝማዱን ወለዱን ንኸዛራረብ ክጥቀሙሉ ክኸእል እንከሎ፣ ምስ የዕሩኹቲን ኣሕዋቱን ክዛረብ እንከሎ ግን ንቋንቋታት እናሓዎዎሉ ይጥቀም።

5 እቲ ቆልዓ ኣብ ገዛ ብኖርወጂና ጥራይ ዝምልስ ተኾይኑ እንታይ ክግበር ይኽእል?

ዋላኳ ወለዲ ኣብ መትከሎም ጸኒዖም ብቋንቋ ኣደ ምስ ውሉዳቶም ክሃረቡ እንተፈተኑ፡ እቶም ድርብልሳናውያን ቆልዑት ግን፡ ንገለ እዋን ብኖርወጂኛ ጌሮም ክሃረቡ ክመርጹ ከለዉ ምርኣይ፡ ዘይ ልሙድ ኣይኾነን። እቲ ቆልዓ ወለዱ ብቋንቋ ኣደ እናተሃረቡም ክንሶም ብኖርወጂኛ ዚሃረብ ተኾይኑ፣ ወለዲ፡ ብቋንቋ ኣደ ብምምላህ፡ እቲ ቆልዓ ነቲ ቅኑዕ ዚኮነ ቃልን ኣበሃህላን ክምሃር ክሕግ ዝዎ ይኽእሉ። ንግዚኡ፡ ትጥቀሞ ቋንቋ ብዘየገድሱ፡ ምስቲ ቆልዓ ዝግበር ርክብን ምርድዳእን ኣገዳሲ እዩ። እቲ ኣገዳሲ ነገር፡ እቲ ቆልዓ እንታይ ይብል ከምዘሎ ምስማዕ እምበር፡ ነቲ ዝብሎ ዘሎ ነገር በየናይ ቋንቋ ይሃረቦ ኣሎ ኣይኮነን። ዕጉስ ምዃን ኣገዳሲ እዩ። ኣብቲ ኖርወጂኛ ዓቢ ጽልዋ ኣብ ዘለዎን፡ ካብ ቋንቋ ኣደ ንላዕሊ ዋጋ ኣብ ዝወሃቡሉ ከባቢ ንዝዓቢ ቆልዓ፡ ቋንቋ ኣደ ምምሃር፡ ጊዜ የድልዮ እዮ።

ሓደ ቆልዓ ብዙሕ ቋንቋዊ ክኸውን መታን፡ ወለዲ ብቋንቋ ኣደ ኣቢሎም ምስቲ ቆልዓ ምዝራብ ምቕጻሎም ኣገዳሲ እዩ። ቋንቋ ናይቲ ቆልዓ ክምዕብዕል መታን፡ ካልኣት ተመሳሳሊ ቋንቋ ኣደ ዘለዎም ዓባይትን ቆልዑትን፡ ኣብቲ ከባቢ ናይቲ ቆልዓ እንተሃልዮም ዝበለጸ ይኸውን። ሽሕጻን ቆልዑ ንቋንቋ ወለዶም ብንጥፈት እንተዘይተሃረቡ፡ መብዛሕትኡ እዋናት ካብቲ ዝብልዎ ንላዕሊ ይርድኡ እዮም። እዚ ድማ፡ ኣብ ዳሕራዊይ እዋን ነቲ ቋንቋ ብን ጥፈት ክጥቀሙሉ ዘኽእሎም ባይታ የጣጥሕ።

6 ቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ክምዕብል መታን እንታይ ዓይነት ሓገዝ ክግበር ይክእ

ኣብ ቱርኪ ዝነበር ተሃራባይ ቱርኪኛ ዝኾነ ቆልዓን፣ ኣብ ኖርወይ ዝነበር ተሃራባይ ኖርወጂኛ ዚኾነ ቆልዓን፡ ክልቲኦም፡ ኣብ ውሽጢ ስድራ፣ ስም ቤተሰብን የዕሩክን፣ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት፣ ኣብ ቤት ትምህርቲ፣ ኣብ ዱኳን፣ ኣብ ጽርግያን ኣብ ኣውቶ ቡስን ኣብ ዝኣመሰሉ ቦታታት ብተፈላለዩ ኩነታትን፡ ምስ ተፈላለዩ ሰባት ብምርኻብን ንቋንቋ ኣደ ይምሃሩ። እቶም ቆልዑት መሉእ መዓልቲ ንቋንቋ ኣደታቶም ክሰምዑ፣ ክሃረቡን ክምሃሩምን ኣጋጣሚ ይረኽቡ። ብዙሓት ብጀካ ኖርወጂኛ ካልእ ቋንቋ ኣደ ዘለዎም ቆልዑት፡ ኣብ ኖርወይ ኮይኖም ቋንቋ ኣደታቶም ከማዕብሉ ዘለዎም ኣጋጣሚ ዝተወሰነ እዩ። ዝበዝሑ ቆልዑት ንቋንቋ ኣደ ክሰምዑን ክሃረቡን ዕድል ዝረኽቡ ኣብ ገዛ ይኸውን። ብኸምዚ ድማ ወለዲ ምስ መውዕሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን ብምትሕግጋዝ፡ ንምዕባላ ቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ከባራብ ርዎ መታን ዓቢ ጸዕሪ ይሓትት። ኣብ ከባቢ ናይቲ ቆልዓ ዘለዉ ዓባይቲ ሰባት፡ እቲ ቆልዓ ኣብ ውሽጢን ኣብ ደገን፡ ብዙተኽእለ መጠን ብቋንቋ ኣደ ኣቢሎ ክሃረብ መታን ተኽእሎታት ክፈጥሩሉ ኣድላይ እዩ።

ብዙሓት ምምሕዳራት፡ ወለዲ ምስ ውሉዳቶም ኪውዕሉሉ ዝኽእሉ ክፉት መውዓሊ ሕጻናት የዳልዉ እዮም። ኣብዚ ብምምጻእ ምስ ካልኣት ወለድን ቆልዑትን፡ ኣብ ጸወታ፣ ንጥፈታትን ማሕበራዊ ምትሕውዋብን ምሕባር ይከኣል እዩ። ገሊኣቶም ምምሕዳራት፡ ብተፈላለዩ ቋንቋታት ጽንጽዋይ ዝዝነተዉሉ ምድላዎት፡ ቤተ መጻሕፍቲ የዳልዉ እዮም። ብተወሳኺ ኣብ ቤተ መጻሕፍቲ፡ ክትል ቅሑም እትኽእል፡ ብተፈላለዩ ቋንቋታት ዝተዳልዉ ንሕጻናትን መናእሰያትን ዝኾኑ መጻሕፍትን፣ ክትሰምዖም ትኽእል ብድምጺ ዝተዳልዉ ዝሰምዑ መጻሕፍትን ይርከቡ እዮም። ኣብ ትንብረሉ ምምሕዳር እንታይ ተኽእሎ ከምዘሎካ መርምር። ብተወሳኺ ወለዲ፣ መውዓሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን ነቲ ኣብ ከተማ ኣሰሎ ዝርከብ Deichmanskebibliotek i Oslo (www.dfb.deichman.no) ዝብሃል ብዙሕ ቋንቋዊ ቤት ንባብ ክጥቀሙሉ ይኽእሉ። ኣብኡ ንቆልዑትን ዓባይትን ዝኸውን፡ ብተፈላለዩ ቋንቋ ዝተዳለዉ መጻሕፍቲ ክትረክብ ትኽእል። ካብዚ ቤት ንባብ እዚ ክትልቃሕ ተደሊኻ፡ ካብቲ ኣብቲ ትንብረሉ ከባቢ ዘሎ ቤት ንባብ ሓገዝ ክትረክብ ትኽእል። ኣብ መርበብ www.morsmal.no ብተፈላለዩ ቋንቋ ዝተዳለዉ መጻሕፍቲ፣ ክትሰምዖ ትኽእል ብድምጺ ዝተዳልዉ መጽሓፍቲ፣ ግጥሚ፣ ቃላት ጸወታ፣ መዝሙራትን ዛንታታትን ክትረክብ ትኽእል።

7 ክእለት ቋንቋ ኖርወጂኛ ናይቲ ቆልዓ ክምዕ ብል መታን እንታይ ዓይነት ሓገዝ ክግበር ይክአል?

ሓደ ብዙሕ ቋንቋዊ ዝኾነ ቆልዓ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ምጅማሩ፣ ንምዕባል ክእለት ኖርወጂኛ ናይቲ ቆልዓ ዓቢ ተራ ኣለዎ። ብድሕሪኡ ደማ ኣብ ሞንጎ መውዓሊ ሕጻናት፣ ማእከል ጥዕና፣ ቤት ትምህርትን ወለዲን ዝግበር ጽቡቕ ምርድዳእ ኣገዳስነት ኣለዎ። መውዓሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን፣ ኣብ መዳይ ምዕባል ኖርወጂኛ ናይቲ ቆልዓ ዓቢ ሓላፍነት ዘለዎም እኳ ተኾኑ። ወለዲ እውን ኣብ መዳይ ቋንቋዊ ምዕባል ኖርወጂኛ ኣገዳሲ ተራ ይጻውቱ እዮ። ሞላኳ ወለዲ ጽቡቕ ጌርም ኖርወጂኛ ክሃረቡ ተዘይኸኣሉ። ነቲ ኣብ መውዓሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን ዝግበር ቋንቋዊ ዕማም ክድግፉ ይኸእሉ እዮም።

መውዓሊ ሕጻናት፣ ኣብ ክለ ዕድመ ቅድሚ ምጅማር ትምህርቲ ንዝረከቡ ቆልዓት፣ ኣብ ምዕባል ኖርወጂኛ ክሕግዎም ዝኸእል ተፈላላይ ተኸእሎ ክህብ ይኸእል እዮ። ቆልዓት ምስ ዝገብዩን ኣብ ቤት ትምህርቲ ምስ ዝጅምሩን፣ ከም ድሕሪ ምዱብ ናይ ትምህርቲ ጊዜ ዝግበር መደብ ኣስተምህሮን፣ ከም ኩዕሶ፣ መገርቃ፣ ሳዕ ስዒት፣ ቤት ትምህርቲ ባህልን ዝኣመሰሉ ናይ ዕርፍቲ ጊዜ ንጥፈታት፣ ንቋንቋዊን ማሕበራውን ምዕባላታት ሓጋዚ ሃዋህወ ዝፈጥሩ ናይ መራኸቢ ቦታታት ክኾኑ ይኸእሉ። ወለዲ ውሉዳቶም ኣብዚ ንጥፈታት እዚ ክሳተፉ ከተባቡዑዎም ይኸእሉ።

መውዓሊ ሕጻናት ምስ ወለዲ ብምትሕብባር፣ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ኣብ ዝግበር ዕማም ቋንቋዊ ምዕባል ናይቲ ቆልዓ፣ ኣብ ምውዳብ፣ ሓላፍነት ይወስድ። ብመሰረት ሕጊ ኣስተምህሮ መውዓሊ ሕጻናት፣ መውዓሊ ሕጻናት፣ "ቆልዓት ንቋንቋ ኣደ ክጥቀሙ ክሕግዎን፣ ንምዕባል ክእለት ቋንቋ ኖርወጂኛ ናይቲ ቆልዓ ኣብ ምጉላሕ ኣብ ዝግበር ዕማም ክነጥፉን" ግዴታ ይህብ (Kunnskapsdepartementet 2011:35)። ወለዲ ቋንቋዊ ምብርባር ውሉዳቶም ንክገብዙ እንታይ ኣድላዩ ስጉምቲ ኪውሰድ ከምዘድሊ ምስ መማህራን መውዓሊ ሕጻናትን ክመያዩዎ ይኸእሉ እዮም። ንኣብነት ሓደ ድርብልሳናዊ ሓጋዚ ክህልዎም ተኸእሎ እንተሎ፣ ወይ ኸኣ፣ ናይ ቋንቋ ስነ-ትምህርታዊ ስልቲ ናይ ምጥቃም መስ ናድዎ እንተ ኣሎ ክሓቱ ይኸእሉ።

8 እቲ ቆልዓ ኣብ ምውዓሊ ሕጻናት ከም ዘይ ዛረብ ዝገብር ምኽንያት እንታይ ክኸውን ይኸእል?

ሓደ ሓዲሽ ቋንቋ ዝምሃር ሕጻን፣ ምስቲ ሓዲሽ ቋንቋ ዝዛመደሉ ኩነታት ዝተፈላለዩ እዮ። ገለኦቶም ቆልዓት፣ ሺዑ ንኸቡ ቦቲ ሓዲሽ ቋንቋ ኣቢሎም ቃላትን ሙሉእ ሓሳባትን ክሃረቡ ክፍትኑ እንክለዉ፣ ገለኦቶም ደማ ቦቲ ሓዲሽ ቋንቋ ጌርም ንምዝራብ ነዊሕ ጊዜ፣ ኣብ ገለ እዋናት እውን ኣዋርሕ ኪወስደሎም ይኸእል እዮ። እቲ ቆልዓ ኣብ ሓደ ቋንቋ ኣዲኡ ዘይዝረበሉ መውዓሊ ሕጻናት ምስ ዝጅምር፣ ነቲ ቆልዓ ቦላሂ ክኸውን ይኸእል። ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ኩነታት ምስ ኣብቲ መውዓሊ ሕጻናት ዝገዩ ዓባይቲ ብቐረባን ብውሑስን ዝግበር ምድግጋፍ ብፍሉይ ሓጋዚ ይኸውን። ሽሕጻ እቲ ቆልዓ ኣብ መዋዕል ሕጻናት ምስ ዝርከቡ ቆልዓትን ዓባይትን ብኖርወጂኛ ኣቢሉ እንተዘይተሃረቡ፣ ብኸልእ ከም ብምምልካት፣ ብናይ ልግጫ ወይ ምምሳልን ብኣካላት ዝግበር ምግላጽን ዝኣመሰሉ መረዳድኢ ኣገባባት ብምጥቃም፣ እቲ ቆልዓ ክራዳዳእ ምርኣይ ኣገዳሲ እዮ። ሞላኳ እቲ ቆልዓ ብኖርወጂኛ ኣቢሉ ተዘይተሃረቡ፣ ቀጻሊ፣ ክእለትን ሓበሬታን ብዛዕባ እቲ ሓዲሽ ቋንቋ ይእክቡ። ገለኦቶም ቆልዓት፣ ብሰንኪ ተፈላለዩ ምኽንያት ድሑር ምምዕባል ቋንቋ፣ ወይ ናይ ቋንቋ ምምሃር ጸገም ኣለዎም። ኣብዚ እዋን እዚ፣ መውዓሊ ሕጻናትን ወለዲን፣ እቲ ቆልዓ ብኸመይ ክሕገዝ ከምዝግባእ ምርድዳእ ክታሓጋዙ ይግባእ። ንኣብነት ንቋንቋዊ ምዕባል ናቲ ቆልዓ ንምግምጋም ደጋዊ ሓገዝ ኣብ ምርኻብን፣ እቲ ቆልዓ ኣብ ገዛ ይኹን ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ክግበረሉ ዝግባእ ሓገዝ ንምሃብን ምድግጋፍ ክግበር ይክአል።

ሞላኳ እቲ ቆልዓ ካልእ ቋንቋ ኣዲኡ ዚሃረብ ቆልዓ ወይ ዓቢ ኣብ ዝኸደሉ መውዓሊ ሕጻናት እንተዘይረኸቡ፣ ቋንቋ ኣዲኡ ኣፍልጦ ምርኻብ ኣብ ምዕባል ብዙሕ ቋንቋዊነት ናይቲ ቆልዓ ኣወንታዊ ጽልዋ ኣለዎ። ስለዚ ወለዲ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ኣብ ዝመጹሉ እዋን ብቋንቋ ኣደ ኣቢሎም ምስቲ ቆልዓ ክሃረቡ ኣገዳሲ እዮ። ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ዝገዩ ልክዕ ከምቲ እቲ ቆልዓ ዘለዎ ቋንቋ ኣደ ዘይበሎም ሰራሕተኛታት እውን፣ ገለ ቃላት፣ መዝሙር ወይ ቃላት ጸወታ ብቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ብምምሃር፣ ንቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ኣወንታዊ ተገዳስነት ከርእዩ ይኸእሉ። ቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ዝኸእሉ ካልኣት ቆልዓትን ዓባይትን ኣብ ከባቢ እቲ መውዓሊ ሕጻናት ምህላዎም፣ ኣብ ቋንቋዊ ምዕባል ናይቲ ቆልዓ ሰናይ ጽልዋ ኣለዎ።

9 እቲ ቆልዓ፡ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ድርብልሳ ናዊ ሓጋዚ ክግበረሉ የድሊ ዶ?

ገለ ቆልዓት ካብ ኖርወጅኛ ዝተፈለየ ቋንቋ ኣደ ዘለዎምን፣ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት፣ ንቋንቋ ኖርወጅኛ ከም ካልኣይ ቋንቋ ከምዝ መሃሩዎን ሕገ ኣስተምህሮ ይገልጽ። እቲ ሕገ ኣስተምህሮ ብም ቕጽል፡ እቶም ቆልዓት ክትርድኦም ከምዝግባእን ክካረቡ ኣጋጣሚ ክኸፈተሎም ከምዝግባእን ይገልጽ። ብተወሳኺ መውዓሊ ሕጻናት፡ እቶም ቆልዓት ቋንቋ ኣደ ክጥቀሙ መታን ክሕግዙዎምን፣ ንም ዕባላ ክእለት ቋንቋ ኖርወጅኛ ናይቲ ቆልዓ ኣብ ምጉላሕ ክገድን ከምዝግባእ ይእምት። (Rammeplanen 2011:35)

ከምዚ ዝሓመሰል ምድጋፍ ቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ፡ እቲ ኣብቲ መውዓሊ ሕጻናት ዝሰርሕ ሰብ ንቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ይኸኣል ኣይኸኣል ብዘየገድሱ፡ ብተፈላለዩ ኣገባባት ክግበር ይክኣል። ተኸነ ግን ንብዙሓት ቆልዓት ድርብልሳናዊ ሓጋዚ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ክረኽቡ ኣድላዩ እዩ። ድርብልሳናዊ-ዎን ሰራሕተኛታት ነቲ ቆልዓን ንወለዱን ዝልገል ውሕስነት ኣብ ምሃብ እጃቦም ከበር ክክቱን ኣብ ሞንጎ ወለዲን መውዓሊ ሕጻናትን ከም መራኽቢ ድልድል ኮይኖም ክገልግሉን ይኸእሉ። ምስ ኣደ ንቋንቋ ኣደ ናይቲ ቆልዓ ዝኸእል ዓቢ ሰብ ብምዃን፡ እቲ ቆልዓ ምስ ካልኣት ኣብቲ መውዓሊ ሕጻናት ዝረኽቦም ቆልዓትን ዓበይትን ኣብ ዘለዎ ርክብ፡ ንኻልኣት ክርዳእን ኻልኣት ክርድኡዎን ክግበር ይክኣል። ብኸምዚ ድግ እቲ ቆልዓ፡ ቋንቋ ኣዲኡ እንዳምዕበሉ፡ ኣብ ቋንቋ ኖርወጅኛ ንዘለዎ ክእለት እናዕበየ ዝኸደሉ፡ ዋጋ ዘለዎ ተኸእሎ ይረክብ።

ኩላቶም ካልእ ቋንቋ ኣደ ዘለዎም ቆልዓት ዝኸዱሉ መውዓሊ ሕጻናት፡ ካብ ምምሕዳር፡ መንግስታዊ ዝኾነ፣ ካብ መንግስቲ ንም ምሕዳር ዝልገስ ገንዘብ ኪውሃዎም ክጠልቡ ይኸእሉ። ነዚ ኸኣ፡ ብመገዲ "ኣብ ክሊ ዕድመ ቅድሚ ምጅማር ትምህርቲ ዝርከቡ ካልእ ቋንቋ ኣደ ዘለዎም ቆልዓት፡ ምርዳእ ቋንቋ ከምሓይሹ መታን ኣብ ዝግበር ጸዕሪ ዚሕግዝ መንግስታዊ ሓገዝ" (Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blantminoritetsspråklige barn i førskolealder) ብዝተባህለ ምድላው ይጥሉብ። እዚ ሓገዝ እዚ፡ ንኸም ቋንቋዊ ምዕባላ ናይቲ ቆልዓ ከቀላጥፉ ዝኸእሉ ድርብ ልሳናውያን ሓገዝቲ ንምቁጻር ዝሓመሰለ ወጻኢታት ይሸፍን። ብዛዕባ እዚ ንመውዓሊ ሕጻናት ዚገበር መንግስታዊ ሓገዝ ዝያዳ ክተንብብ ተደሊኻ ነቲ ኣብ ታሕቲ ዘሎ ኣድራሻ ኢንተርኔት ተወክስ፡ <http://www.udir.no/Barnehage/Regelverk/Rundskriv/2011/Rundskriv-F-01-11-Statstilskudd-pa-barnehageområdet/>

10 ኣደ ቆልዓ ትምህርቲ ምስ ዝጅምር

ካብ መውዓሊ ሕጻናት ናብ ቤት ትምህርቲ ናይ መዛወሪ እዋናት፡ ንብዙሓት ቆልዓትን ወለዲን ፈታኒ ክኸውን ይኸእል። ምምሕዳሩ ራት ነዚ ናይ መዛወሪ እዋን ዝምልከት ናይ ውልቁ ናይ ምት ሕግጋዝ መደብ ክህሉን፣ መውዓሊ ሕጻናት፡ ነዚ ካብ መውዓሊ ሕጻናት ናብ ቤት ትምህርቲ ናይ መዛወሪ እዋን ዝኸውን መደብ ኣብ ዓመታዊ መደብ ክሕዙዎን ይምዕድ። ወለዲ ብዛዕባ እዚ ዚሕብር ሓበሬታ ካብ መውዓሊ ሕጻናት ወይ ካብ ምምሕዳር ክረኽቡ ይኸእሉ።

ቤት ትምህርቲ ብዛዕባ እቶም ካልእ ቋንቋ ዘለዎም ቆልዓት ዘለዎ ግዴታ ኣብዝላዕለሉ እዋን፣ ሕገ ኣስተምህሮ ዓንቀጽ 2-8 (opplæringslovens § 2.8) ብዝያዳ ኣቓልቦ ክግበረሉ ይግባእ።

እዚ ሕገ እዚ፡ ቋንቋ ኖርወጅኛን ሳሚን ቋንቋ ኣዲኦም ዘይኾነ ተምሃሮ መባእታዊ ቤት ትምህርቲ፡ ክሳብ ነቲ ልሙድ ዝኾነ ብኖር ወጅኛ ዚግበር ኣስተምህሮ ክካታተሉ ዘኸእሎም ብቕዓት ቋንቋ ኖርወጅኛ ዚህልዎም፡ ፍሉይ ኣስተምህሮ ክግበረሎም መሰሎም ከምዚኾነ ዚነግር እዩ። ብጀካ እዚ፡ እቶም ተምሃሮ፡ ኣስተምህሮ ቋንቋ ኣደን ድርብልሳናዊ ኣስተምህሮን ክውሃዎም መሰል ከምዘለዎም እቲ ሕገ ይገልጽ።

ብጀካ እዚ እቲ ሕገ፡ እቶም ተምሃሮ ካብ ዝምሃሩሉ ቤት ትምህርቲ ናብ ካልእ ቤት ትምህርቲ እናኸዱ ቋንቋ ኣደ ክምሃሩ ከም ዝኸእሉን፣ ኣስተምህሮ ቋንቋ ኣደን ድርብልሳናዊ ኣስተምህሮን ኪህብ ዝኸእል ኪኣላ እንተዘይተረኽቡ፡ ቤት ትምህርቲ፡ ነቶም ተምሃሮ ዚሰማማዕ ኣስተምህሮ ኪህብ ከምዝግባእ ይገልጽ።

ምምሕዳር፡ ቅድሚ ፍሉይ ኣስተምህሮ ቋንቋ ምሃቡ፡ ተምሃሮ እንታይ ዓይነት ብቕዓት ናይ ኖርወጅኛ ከምዘለዎም ክግምግማን፡ ከምኡ እውን ተምሃሮ ንትምህርቲም ክካታተሉ ዘኸእሎም ክእለት ቋንቋ ኖርወጅኛ ኣጥርዮም ተሃልዮም ዝነግር መገምገሚ መርመራ ኣብ ሞንጎ ሞንጎ ክገብሩ ከምዝግባእን እቲ ሕገ ወሲኹ የረድእ።

ገለ መግለጺ ቃላት

ካልአይ ቋንቋ፡ አብ ከባቢ እቲ ቆልዓ ዝዝረብ፡ ካብ ቋንቋ ኣዲኡ ብተወሳኺ ዝምሃር ቋንቋ

ቋንቋ ብዙሃን፡ አብ ኣዲ ሃገር ብዙሃን ካብ ተቐማጦ ዚዛረቡሉ ቋንቋ፡ አብ ኖርወይ ኖርወጂኛ ቋንቋ ብዙሃን እዩ።

ቋንቋ ውሑዳን፡ ገለ ክፋል ተቐማጦ ናይ ኣዲ ሃገር ዚዛረቡሉ ቋንቋ፡ አብ ኖርወይ ከም ሶር ሳሚኛ፣ ሉሊ ሳሚኛን ኑር ሳሚኛን ዝኣመሰሉ ቋንቋ ደቀባትን፣ ከም ክቪንኛ ዝኣመሰሉ ቋንቋ ሑዳን ይርከብ። ብተወሳኺ ከም ፖልኛ፣ ሶማንኛ፣ ዓረብ፣ ቱርክኛ፣ ቪትናምኛን ትግርኛን ወዘተ... ዝኣመሰሉ ካብ ወጻኢ ዝመጹ ቋን ቋታት ውሑዳን ይዝረብ እዩ።

ቋንቋ ኣዲ፡ ብዙሓት፡ ቋንቋ ኣዲ ማለት፡ እቲ መጀመርያ ትምሃር ቋንቋ፣ ብዝበለጸ ትርጉም ቋንቋ፡ ወይ ከኣ ከም መለለዩ ጌርካ ትወስዶ ቋንቋ ከምዝኾነ ይዛረቡ። ገለ ገለ ድማ፡ ኣዲ ሰብ ብዙሕ ቋንቋ ኣዲ ክህልዎ ከምዝኽእልን፡ ብዙሕ ቋንቋዊነት ከም ቋንቋ ኣዲ ክርኤ ከምዝኽእልን ይዛረቡ።

ብዙሕ ቋንቋዊነት፡ ንድርብልሳናውነት ወይ ንበዓል ብዙሕ ቋንቋ ዊነት ንምግባጽ ንጥቀመሉ ስያመ እዩ። እዚ ድማ፡ እቲ ቆልዓ ብጀካ ቋንቋ ኣዲኡ ካልኦ ብዙሕ ቋንቋ ኣብ ዝመልከሉ እዋን ንዘሎ ኩነታት ይገልጽ።

መንግስታዊ መዛግብ

- **ሕጊ መውዓሊ ሕጻናት**
<http://www.lovdatab.no/all/nl-20050617-064.html>
- **ንትሕዝቶን ዕማምን መውዓሊ ሕጻናት ዝምልከት ስርዓተ-ትምህርቲ**
<http://www.udir.no/Barnehage/Rammeplan/>
- **ሕጊ ኣስተምህሮ**
<http://www.lovdatab.no/all/nl-19980717-061.html>

ብዛዕባ ብዙሕ ቋንቋዊነት ዝገልጹ ጥራውዝቲ

- *Gjervan, Marit (red.) 2006: ብዛዕባ ቋንቋዊን ባህላዊን ኣፈላላይ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ዝገልጹ ብሮሹር*
Temahefte om språklig og kulturelt mangfold i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.
- *Høigård, Anne; Mjør, Ingeborg og Hoel, Trude 2009: ብዛዕባ ቋንቋዊ ሃዋህውን ምብርባር ቋንቋን ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ዝገልጹ ብሮሹር*
Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.
- *Mjelve, Astrid Øygarden 2002: ብዛዕባ ድርብልሳናውያን ሓገዝቲን ኣብ መውዓሊ ሕጻናትን ዝገልጹ ጽሑፍ*
Hør på maken. Tospråklig assistanse i barnehagen. Barne- og familiedepartementet.
- *Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) 2010: ብዛዕባ ብዙሕ ቋንቋዊ ዕዮ ኣብ መውዓሊ ሕጻናት ዝገልጹ ብሮሹር*
Ressurshäfte – flerspråklig arbeid i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.

ተዛመድቲ ዌብ ሳይት

ብዛዕባ ኣብ መውዓሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን ዝግበር ብዙሕ ቋንቋዊ ኣስተምህሮ መምርሒ ወይ ምኽሪ ዝደልዩ፡ ኣብ ዌብ ሳይት ናይ ሃገራዊ ማእከል ንብዙሕ ቋንቋዊ ኣስተምህሮ (ናፋ) ኪውክሱ ይኽእሉ። www.hioa.no/nafo

ብጀካ እዚ ናፋ፡ ኣዲ ቱማ ሙሽሞል www.morsmal.no ዝተባህለ ገጽ የሰናድእ እዩ። ኣብዚ ገጽ እዚ፡ ንመውዓሊ ሕጻናትን ቤት ትምህርትን ዝኸውን፡ ንኣስተምህሮ ዚጠቐም ጸጋታት፣ መጻሕፍቲ፣ ብድምጺ ዝተዳለው ክትሰምዖም ትኽእል መጻሕፍቲ፣ መዝሙራትን ብተፈላለዩ ቋንቋታት ዝተዳልዉ ዛንታታትን ይርከብ።

ክፍሊ ኣስተምህሮ፡ ንቤት ትምህርትን መውዓሊ ሕጻናትን ዝኸውን ዌብ ሳይት ኣለዎ። ኣብቲ ዌብ ሳይት፡ ስርዓትን ሕግን፣ ስርዓተ ትምህርቲ፣ መደብ ኣስተምህሮን መምርሒታትን ይርከብ። www.udir.no

ኮሚቴ ወለዲ ኣብ መባእታዊ ቤት ትምህርትን (FUG)፣ ኮሚቴ ወለዲ ኣብ መውዓሊ ሕጻናትን (FUB)፣ ንወለዲ ተምሃሮ ቤት ትምህርቲ መባእታዊን ንኣብ መውዓሊ ሕጻናት ዝውዕሉ ቆልዑት ንዘለዎም ወለዲን ዝኸውን ጸጋ ኢንተርኔት ኣዳልዩ ኣሎ። <http://www.fug.no/> <http://www.fubhg.no/>

ዩኒቨርሲቲ ትሩምሶ (universitetet i Tromsø) ንብዙሕ ቋንቋዊ ዶን ስድራቤታት ዝኸውን ምኽርን ኣበሬታን ዚህብ፡ Flere språk til flere <http://www.uit.no/flerespraaktillflere/>

ጐግቶ

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring
Høgskolen i Oslo og Akershus
ኣድራሻ፡ Wergelandsvæien 27
ሳጽን ፖስታ፡ Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

ተሌፎን፡ +47 22 45 22 82
ፋክስ፡ +47 22 45 21 05
ኢሜይል፡ nafo@hioa.no
www.hio.no/nafo